

Meldcode kindermishandeling JSG Maimonides

Versie: 1.2 (januari 2019)

Volgens het vakblad *Didactief* (januari 2019) zit er in elke klas gemiddeld 1 leerling die te maken heeft met kindermishandeling. De Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling is een stappenplan waarin staat hoe moet worden omgegaan met het signaleren en melden van - vermoedens van- huiselijk geweld en kindermishandeling bij Veilig Thuis (het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling).

Het telefoonnummer van Veilig Thuis is 0800-2000. Bij direct gevaar moet er meteen contact worden gelegd met 112.

Het is in Nederland verplicht dat onder meer scholen een meldcode hebben én het gebruik ervan bevorderen. De meldcode is er om onder meer scholen te helpen bij het zetten van de juiste stappen en het maken van de juiste afweging als er vermoedens bestaan van kindermishandeling of huiselijk geweld. Hieronder is de meldcode beschreven die op het JSG Maimonides in werking wordt gezet als er dergelijke vermoedens bestaan. Het is een belangrijk ondersteuningsmiddel dat helpt de juiste stappen op het goede moment te zetten op de best mogelijke manier. De inhoud van dit document is op het Maimonides besproken met de collega's in de vorm van een presentatie en nagesprek in maart 2019. Het document is beschikbaar voor collega's in de online werkomgeving. Het staat tevens op de website van de school en is hiermee ook inzichtelijk voor ouders.

In dit document wordt uitgegaan van onderstaande definities:

Kindermishandeling wordt omschreven als: elke vorm van voor de minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard. Vaak betreffen het de ouders (of een andere personen ten opzicht van wie het kind een afhankelijkheidsrelatie heeft) die het kind ernstige schade -fysiek of psychisch- berokkenen of dit dreigen te doen. Enkele voorbeelden van kindermishandeling zijn; geweld, verwaarlozing, misbruik, exploitatie en/of getuige zijn van huiselijk geweld.

Onder huiselijk geweld wordt verstaan: (dreigen met) een vorm van geweld –fysiek, seksueel of psychisch- door iemand uit de huiselijke kring onafhankelijk van de locatie door iemand uit de huiselijke kring; gezinsleden, familieleden en huisgenoten. Enkele voorbeelden van huiselijk geweld zijn: lichamelijk geweld, psychische mishandeling, verwaarlozing, seksueel misbruik, stalking en/of eer gerelateerd geweld.

Basismodel meldcode

Onderstaande basismodel van de meldcode is opgesteld door de overheid om professionals die werken met kinderen/jongeren te helpen bij het zetten van de juiste stappen en het maken van de juiste afwegingen als er vermoedens bestaan van kindermishandeling of huiselijk geweld. De volgende stappen dienen als leidraad en moeten consequent worden doorlopen:

1. In kaart brengen van signalen.
2. Overleggen met een andere professional en eventueel -anoniem- raadplegen van Veilig Thuis.

3. Gesprek met de betrokkene(n), vaak zijn dit de ouders.
4. Wegen van het huiselijk geweld of de kindermishandeling.
5. Beslissen over zelf hulp organiseren via een ketenpartner of melden bij Veilig Thuis.

De meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling wordt per 1 januari 2019 aangescherpt. In de stappen 4 en 5 van de hierboven omschreven code zijn wijzigingen doorgevoerd. Er is nu een afwegingskader in de meldcode opgenomen om al dan niet te melden bij Veilig Thuis. Daarbij wordt voor scholen meegenomen of hulp verlenen of organiseren door een partner (ook) mogelijk is.

De hierboven omschreven stappen worden hieronder verder uitgewerkt waarbij zo goed als mogelijk een vertaalslag naar de situatie op het JSG Maimonides is gemaakt.

NB: in onderstaande tekst kunnen onder 'ouders' ook andere familieleden of betrokkenen van de leerling worden gelezen.

Stappenplan JSG Maimonides

Onderstaande uitwerking van het basismodel van de meldcode is specifiek van toepassing op het JSG Maimonides. De zorgcoördinator en het management (MT) van de school hebben bij het in werking treden en doorlopen van de meldcode een leidende rol, zij zijn de zogenaamde aandachtsfunctionarissen.

Het is van belang dat alle stappen en afwegingen zo concreet mogelijk worden vastgelegd in het leerlingvolgsysteem van het Maimonides (Magister).

De aandachtsfunctionarissen moeten door leraren en OOP altijd op de hoogte te worden gebracht van het vermoedens van of signalen die kunnen duiden op kindermishandeling of huiselijk geweld. Het welbevinden en de veiligheid van de leerlingen op het Maimonides is een verantwoordelijkheid van al het personeel. In maart 2019 is daarom de nieuwe Meldcode aan het personeel van het Maimonides gepresenteerd en besproken.

Stap 1: De signalen in kaart brengen

Signalen in kaart brengen betekent concreet beschrijven wat er is waargenomen. Hierbij is objectiviteit belangrijk alsmede het besef dat de situatie in dit stadium nog maar van één kant belicht is. Het is uiteraard ook belangrijk de leerling goed op te vangen en een open en begripvolle houding aan te nemen. In dit stadium kan dit nog de mentor zijn of een docent waar de leerling een goede band mee heeft. De aandachtfunctionaris heeft echter al de regie.

Conclusies en interpretatie dienen in dit stadium vooralsnog zoveel mogelijk achterwege te blijven. De aanwezigheid van bepaalde signalen hoeft nog niet te betekenen dat er daadwerkelijk sprake is van een onveilige situatie. Concrete vragen die aan de leerling gesteld moeten worden;

- Wat is er precies voorgevallen?
- Wie is hierbij betrokken?
- Wanneer is het voorgevallen?
- Hoe vaak komt dit voor?

Signalen die duiden op acuut en dusdanig ernstig geweld die onmiddellijke bescherming van de leerling vragen kunnen direct (anoniem) telefonisch worden besproken met Veilig Thuis.

Het is belangrijk om de leerling van de stappen van de meldcode op de hoogte te brengen en dit te blijven doen in het gehele proces; wees transparant. Hierbij kunnen géén beding beloftes worden gemaakt aan de leerling dat de informatie niet zal moeten worden gedeeld.

In bijlage 1 is een signalenlijst te vinden voor leerlingen in de leeftijd van 12-19 jaar. Het is hierbij belangrijk te vermelden dat niet elk signaal op deze lijst aangeeft dat er sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld.

Stap 2: Overleggen

Er moeten worden overlegd met een deskundige collega naar aanleiding van de signalen die naar voren zijn gekomen bij stap 1. Hierbij kan aan een collega (bijv. zorgcoördinator) van een andere school worden gedacht. Het Maimonides is onderdeel van het zorgcoördinatoren overleg Amsterdam Zuid. Binnen dit netwerk kunnen de signalen met één of twee andere zorgcoördinatoren worden besproken.

Ook kan met één of meerdere leden van het Zorg Advies Team van het Maimonides (bijv. schoolarts, Ouder-Kind Adviseur of leerplichtambtenaar) worden gevraagd wat de juiste vervolgstappen zijn. Indien mogelijk kunnen zij ook met de leerling in gesprek gaan om nog beter een inschatting van de situatie te maken. Ook kan Veilig Thuis worden gebeld om de casus (anoniem) te bespreken.

Stap 3: Gesprek met ouders/verzorgers

De zorgcoördinator/MT én diegene die de eerste signalen heeft opgevangen spreken nogmaals met de leerling. In dit gesprek wordt verteld dat de situatie kan worden gemeld bij Veilig Thuis en wat hiervan de gevolgen kunnen zijn. Als de leerling hierbij aanhoudende bezwaren heeft, worden deze besproken en wordt uitgelegd waarom bepaalde stappen of acties worden ondernomen en wat het uiteindelijke doel is.

Het gesprek met ouders vindt bij voorkeur plaats in het bijzijn van een lid van het ZAT of een medewerker Veilig Thuis (zeker als het vermoeden bestaat dat ouders agressief kunnen reageren). Indien dit niet mogelijk is, wordt het gesprek wel telefonisch voorbesproken met Veilig Thuis. Er moet een afweging worden gemaakt of de leerling bij het gesprek aanwezig is. Uiteraard heeft de leerling hierin ook zelf een stem. In het gesprek met ouders wordt bij de start duidelijk het doel van het gesprek benoemd. De signalen die zijn binnengekomen worden gedeeld zonder een oordeel te geven of verwijten te maken. De zorgen die de school heeft worden benoemd (zowel de feiten als de

indrukken). De ouders wordt gevraagd hierop te reageren en deze reactie wordt vastgelegd in de notulen van het gesprek. De vervolgstappen worden besproken en aan ouders wordt kenbaar gemaakt hoe de verdere procedure zal verlopen.

Stap 4: Afwegen

Op basis van de signalen, het advies van een collega en het gesprek met ouders (stap 1 tot en met 3) worden de aard, ernst en het risico van de kindermishandeling/huiselijk geweld afgewogen. Op basis van de eerder genomen stappen kan worden besloten dat er geen verdere actie nodig is. Hierbij wordt de situatie in de daaropvolgende periode actief gemonitord en vastgelegd en is er structureel contact met leerling en ouders. Ook wordt de leerling besproken in het ZAT.

Als er wél een vermoeden van (structureel) huiselijk geweld/kindermishandeling is, wordt het bevoegd gezag van het Maimonides (het bestuur) op de hoogte gebracht en treedt stap 5 in werking.

Stap 5: Beslissen

Op basis van de stappen 1 tot en met 4 wordt ingeschat dat er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid. Indien dat het geval is, dient er onmiddellijk telefonisch (anoniem) contact op te worden genomen met Veilig Thuis. De afwegingen hierna worden samen met Veilig Thuis doorlopen.

Indien er geen sprake is van een acute of structurele onveilige situatie moet worden afgewogen of vanuit school (een ketenpartner) hulp of een doorverwijzing kan bieden om de dreiging het hoofd te bieden¹:

1. Als er geen hulp kan worden geboden moet een melding worden gedaan bij Veilig Thuis die binnen 5 dagen een besluit neemt en deze terugkoppelt naar de school.
2. Als er hulp kan worden geboden dienen ouders de hulp te aanvaarden en moeten er concrete afspraken worden gemaakt wanneer de ondersteuning wordt gestart en op welke termijn het effect wordt gemeten en besproken. De hulp moet leiden tot zogenaamde 'duurzame veiligheid'. Taken en afspraken worden vastgelegd en de hulp wordt zo snel als mogelijk gestart. De aandachtsfunctionaris van het Maimonides blijft in dit proces actief betrokken. Indien de hulp de afgesproken resultaten laat zien m.b.t. de veiligheid, worden afsluitende afspraken gemaakt over het vervolg en hoe te handelen bij eventuele nieuwe signalen (zogenaamde nazorg). Indien de hulp niet afdoende is gebleken of als ouders hulpverlening weigeren, moet er door de aandachtsfunctionaris worden gemeld bij Veilig Thuis.

Bovenstaande stappen 4 en 5 zijn in bijlage 2 bijgevoegd in een uitgewerkt vragenschema

¹ Hierbij kan worden gedacht aan een functionaris vanuit de Gemeente die is verbonden aan de school zoals een Ouder Kind Adviseur, Leerplichtambtenaar of Schoolarts.

Bijlage 1:

Signalenlijst kindermishandeling (12-19 jaar)

Als kinderen of jongeren mishandeld, verwaarloosd en/of misbruikt worden, kunnen ze signalen uitzenden. Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren, die aangeven dat er iets met het kind aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (echtscheiding, overlijden van een familielid, enz.).

Hoe meer signalen van deze lijst een kind te zien geeft, hoe groter de kans dat er sprake zou kunnen zijn van kindermishandeling. Het is niet de bedoeling om aan de hand van een signalenlijst het 'bewijs' te leveren van de mishandeling. Het is wel mogelijk om een vermoeden van mishandeling meer te onderbouwen naarmate er meer signalen uit deze lijst geconstateerd worden. Een goed beargumenteerd vermoeden is voldoende om in actie te komen!

Wanneer een kind letsel vertoont, overleg dan direct met de schoolarts. Indien nodig kan deze het letsel beschrijven. Deze gegevens zijn van belang voor een eventueel onderzoek naar kindermishandeling.

Ook informatie over andere kinderen (die bijvoorbeeld op dezelfde school zitten) in het gezin wordt betrokken bij de afwegingen.

Lichamelijke signalen:

- wit gezicht (slaap tekort)
- hoofdpijn, (onder)buikpijn
- blauwe plekken
- slecht verzorgd er uit zien
- lichamelijk letsel
- achterblijven in taal-, spraak-, motorische, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling
- geslachtsziekte
- jeuk of infectie bij vagina en anus
- urineweginfecties
- vermageren of dikker worden
- pijn in bovenbenen, samengeknepen bovenbenen
- houterige lichaamsbeweging
- niet zindelijk (urine/ontlasting)

- zwangerschap
- anorexia
- boulimia
- zelfbeschadiging

Gedragssignalen:

- somber, lusteloos, in zichzelf gekeerd
- eetproblemen
- slaapstoornissen
- schrikken bij aangeraakt worden
- hyperactief
- agressief
- plotselinge gedragsverandering (stiller, extra druk, stoer)
- vastklampen of abnormaal afstand houden
- isolement tegenover leeftijdgenoten
- zelfvernietigend gedrag (bv. haren uittrekken, zichzelf snijden, praten over dood willen, suïcidepoging)
- geheugen- en concentratiestoornissen
- achteruitgang van leerprestaties
- overijverig
- zich aanpassen aan ieders verwachtingen, geen eigen initiatief
- extreem zorgzaam en verantwoordelijk gedrag
- verstandelijk reageren, gevoelens niet tonen (ouwelijk gedrag)
- geseksualiseerd ("verleiden") gedrag, seksueel getint taalgebruik
- opvallend grote kennis over seksualiteit (niet passend bij de leeftijd)
- verhalen of dromen over seksueel misbruik, soms in tekeningen
- geen spontaan bewegingsspel
- moeite met uitkleden voor gymles of niet meedoen met gym
- spijbelen, weglopen van huis
- stelen, brandstichting
- verslaving aan alcohol of drugs
- weglopen van huis
- crimineel gedrag
- promiscuïteit/prostitutie
- relationeel geweld

Signalen in ouder-kind relatie en gezin:

- ouder troost kind niet bij huilen (jongere kinderen)
- ouder reageert niet empathisch / liefdevol op kind of jongere
- ouder klaagt overmatig over het kind, toont weinig belangstelling
- ouder heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind
- ouder is zelf mishandeld of heeft psychiatrische- of verslavingsproblemen
- ouder gaat steeds naar andere artsen/ziekenhuizen of behandelaars ('shopping')
- ouder komt afspraken niet na
- ouder haalt kind opeens van school (plotselinge verhuizing of overplaatsing)
- ouder geeft aan 'het allemaal niet meer aan te kunnen'
- 'multi-problem' gezin
- ouder die er alleen voorstaat
- regelmatig wisselende samenstelling van gezin
- isolement, gezin heeft weinig steun uit sociale omgeving
- vaak verhuizen
- sociaal-economische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, etc.
- veel ziekte in het gezin
- geweld / agressie wordt gezien als middel om problemen op te lossen

Signalen seksueel misbruik:

Lichamelijke signalen:

- verwondingen aan genitaliën
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk bij vagina *en/of* anus
- problemen bij het plassen
- recidiverende urineweginfecties
- pijn in de bovenbenen
- pijn bij lopen *en/of* zitten
- seksueel overdraagbare ziekten.

Psychosociale signalen:

- angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder
- sterk verzorgend gedrag, niet passend bij de leeftijd van de leerling (parentificatie).

Afwijkend seksueel gedrag:

- excessief *en/of* dwangmatig masturberen
- angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact
- seksueel agressief en dwingend gedrag ten opzichte van andere kinderen
- niet leeftijdsadequaat seksueel spel
- niet leeftijdsadequate kennis van seksualiteit
- angst voor zwangerschap
- angst om zich uit te kleden
- angst om op de rug te liggen
- negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam
- schrikken bij aangeraakt worden
- houterige motoriek (onderlichaam 'op slot')
- geen plezier in bewegingsspel.

Voorzichtigheid is geboden. Het opmerken van één of enkele signalen hoeft geen grond te zijn voor een vermoeden van kindermishandeling. Een andere oorzaak is ook mogelijk.

Bron: <https://www.handelingsprotocol.nl/utrecht-vo-stap-1-signaleren-3/signalen-kindermishandeling>

Uitwerking van de vijf afwegingsvragen en beslissingen in stappen 4 en 5 van de meldcode voor het Onderwijs

1. Vermoeden wegen

Ik heb de stappen 1 t/m 3 van de Meldcode doorlopen en

A: op basis van deze doorlopen stappen is er geen actie nodig: dossier vastleggen en sluiten

B: ik heb een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling

Het bevoegd gezag van mijn school is op de hoogte (in geval het vermoeden door schoolmedewerker wordt geconstateerd). Ga verder naar afweging 2.

2. Veiligheid

Op basis van de stappen 1 t/m 4 van de Meldcode schatten wij als school (functionarissen en bevoegd gezag)/ leerplicht in dat er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid:

A: NEE -> ga verder naar afweging 3

B: JA of twijfel -> direct (telefonisch) (anoniem) melding doen bij Veilig Thuis. De afwegingen hierna worden met Veilig Thuis doorlopen.

3. Hulp

Ben ik, of iemand anders in mijn school¹ of een ketenpartner² /ben ik als leerplichtambtenaar in staat om effectieve hulp te bieden of te organiseren en kan de dreiging voor mogelijk huiselijk geweld of kindermishandeling afgewend worden?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis, die binnen 5 werkdagen een besluit neemt en terugkoppelt naar de melder

B: JA -> ga verder met afweging 4

4. Hulp

Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals in afweging 3 is georganiseerd en zijn zij bereid zich actief in te zetten?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp in gang zetten, termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn.

Zo concreet mogelijk maken en documenteren. Spreek af wie welke rol heeft en benoem casemanager. Spreek af welke taken alle betrokkenen en specifiek de casemanager heeft, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn. Leg vast, voer uit en ga verder met afweging 5.

5. Resultaat

Leidt de hulp binnen de afgesproken termijn tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of het herstel van de direct betrokkenen?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp afsluiten met vastgelegde afspraken over het monitoren³ van de veiligheid van alle betrokkenen